Meryem Bektaş

Osmanlı Ceza Hukukunda Cinsel Şiddet

XVII-XVIII. Yüzyıl

FİLİZ KİTABEVİ
İSTANBUL
2026

Filiz Kitabevi Basım Yayın Dağıtım
Petrol Ürünleri San. ve Tic. Ltd. Şti.
Genel Yayın No | General Publication Number: 1356
Sertifika no | Certificate Number: 77398

Filiz Kitabevi
Yayın No | Publication Number: 2026/106

Kitap Adı: Osmanlı Ceza Hukukunda Cinsel Şiddet (XVII-XVIII. Yüzyıl)
Book Title: Sexual Violence in Ottoman Criminal Law (17th-18th Centuries)
ISBN: 978-625-8585-47-6
DOI: doi.org/10.64161/filiz.9786258585476

Yazar(lar) | Author(s): Dr. Meryem Bektaş | orcid.org/0000-0003-1378-9808
Kurum | Institution: Bağımsız Araştırmacı | Independent Researcher

Konu Kategorisi | Subject Categories: İslam Hukuku, Osmanlı Hukuk Tarihi, Ceza Hukuku | Islamic Law, Ottoman Legal History, Criminal Law

Yayın Türü | Publication Type: Kitap | Book - Monograph
Yayın Dili | Language: Türkçe | Turkish
Ebat | Dimensions: 16 x 23 cm
Baskı Sayısı | Edition: 1
Sayfa Sayısı | Pages: 266

Yayım Tarihi | Publication Date: Ağustos 2026 | August 2026
Yayım Yeri | Place of Publication: İstanbul, Türkiye
Mizanpaj | Layout: Vildan YAVUZ
Baskı ve Cilt | Printing and Binding: Filiz Kitabevi Basım Yayın Dağıtım
Petrol Ürünleri San. ve Tic. Ltd. Şti.
(Sertifika no: 77398)

© All rights reserved | Filiz Kitabevi Basım Yayın Dağıtım Petrol Ürünleri San. ve Tic. Ltd. Şti.

Filiz Kitabevi Basım Yayın Dağıtım
Petrol Ürünleri San. ve Tic. Ltd. Şti.
Mollahüsrev Mah. Cemalyener Tosyalı Cad. No: 57A
Vefa-Fatih / İstanbul • Tel: +90 (212) 527 07 18
www.filizkitabevi.com • bilgi@filizkitabevi.com

Genç yaşta vefat eden Hüseyin Soykan ile
rahmetli anneannem Mahmûre Öz'e ithaf olunur.

ÖNSÖZ

Bu kitabın temelini oluşturan doktora tezimin nüveleri, "Koruyucu Aile" konulu yüksek lisans tez araştırmalarım sırasında karşılaştığım çocuklara yönelik cinsel istismar vakalarıyla farkına varmadan atılmıştı. İnsanı merkeze alan sosyal ve hukuki meselelere duyduğum ilgi, gurbette geçen eğitim hayatım ve muhtemeldir ki Alman eğitim sisteminde küçük yaşlardan itibaren cinsellik, cinsel sağlık ve cinsel dokunulmazlığa dair verilen eğitimlerden edindiğim farkındalık, "bu konuyu benim çalışmam gerekir" şeklindeki inançla çıktığım bu yolculuğun en önemli ilham kaynakları oldu.

Cinsel şiddet, çoğu zaman duymaktan rahatsızlık hissettiğimiz ve insanlık adına utanç verici bulduğumuz bir olgudur. Buna rağmen bu şiddet türü, tarih boyunca varlığını korumuştur ve günümüzde de küresel ölçekte ciddi bir sorun olmaya devam etmektedir. Elinizdeki bu kitap, 17. ve 18. yüzyıl Osmanlı İmparatorluğu özelinde cinsel şiddet olgusunun hukuki ve toplumsal boyutlarını inceleyen uzun soluklu bir araştırma ve yazım sürecinin ürünü olup "Osmanlı Ceza Hukukunda Cinsel Şiddet: Teori ve Pratik (17. ve 18. Yüzyıl)" başlıklı doktora tezimin gözden geçirilmiş halidir. Çalışma, yalnızca fıkıh literatüründeki teorik tartışmalarla sınırlı kalmayıp çok sayıda Osmanlı arşiv belgesi ve kayıtlarındaki pratik yansımalarını inceleme motivasyonuyla şekillenmiştir. Bu yönüyle araştırma, dönemin sosyal ve hukuki gerçekliğine ışık tutmayı ve modern hukuk tartışmaları için tarihsel bir zemin sunmayı hedeflemektedir. Nitekim konuyu teori ve pratiği bir arada ele alarak bu alanda doktora düzeyinde inceleyen ilk çalışma özelliğini taşımaktadır.

Bu çalışmanın başarılı bir şekilde tamamlanmasında birçok kişinin desteği ve yardımı olmuştur. Engin bilgi ve tecrübeleriyle yolumu aydınlatan ve eleştirileriyle çalışmama yön veren ilk danışmanım Sayın Hocam Prof. Dr. Asım Cüneyd Köksal'a teşekkür etmek isterim. Kendisi üniversite değiştirmesine rağmen danışmanlığımı fiilen sürdürmüş ve tez izleme komitesi üyesi olarak devam etmiştir. Özellikle fetva mecmuaları gibi yazma eser kaynaklarını bulmam hususundaki destekleri için de kendilerine müteşekkirim.

Çalışmamın çeşitli aşamalarında değerli görüş ve yönlendirmeleriyle katkıda bulunan ve her zaman kıymetli cümleleriyle âdeta bir baba gibi beni motive eden tez danışmanım Sayın Hocam Prof. Dr. Ali Bardakoğlu'na teşekkür ederim. Konunun başka yönlerini dile getirerek farklı perspektifler geliştirmeme katkı sunan Sayın

Hocam Prof. Dr. Tahsin Görgün'e de teşekkürlerimi sunarım. 29 Mayıs Üniversitesi Tarih Doktora programının Şeriyye Sicilleri derslerine katılmama imkân tanıyıp sorularımı sabırla cevaplayan Sayın Hocam Prof. Dr. Kenan Yıldız'a özel bir teşekkür borçluyum. Ayrıca değerli katkılarını sunan jüri üyesi hocalarım Sayın Prof. Dr. Süleyman Kaya ve Sayın Diyanet İşleri Başkan Yardımcısı Dr. Hatice Boynukalın Şenkardeşler'e çok teşekkür ederim.

Daima ufkumu açan kıymetli hukukçu dostlarım Dr. Elif Kara Akgül ve Dr. Emine Aslı Küçükaydın'a, fikirlerimi paylaşıp tarih bilgisinden istifade ettiğim kıymetli dostum Dr. Özlem Özdemir Kumbar'a, zor zamanlarda daima yanımda hissettiğim kıymetli kuzenim Araş. Gör. Dr. Eren Sözüer'e ve mesafelerin anlamını yitirdiğini hissettiren kıymetli dostlarım Ceylan Soykan, Canan Bayram ve Elif Medeni'ye en kalbi şükranlarımı sunarım. İsimlerini burada zikredemediğim, ancak bana destek olan diğer tüm arkadaşlarıma da ayrıca teşekkür ederim.

Çalışmanın yürütülmesinde kıymetli destek sağlayan Türkiye Diyanet Vakfı'na, Osmanlı arşiv belgeleri üzerinde çalışma yapmam için izin veren Devlet Arşivleri Başkanlığına ve ihtiyaç duyduğum literatüre erişmemi mümkün kılan İslâm Araştırmaları Merkezi Kütüphanesi ile değerli çalışanlarına teşekkür ederim.

Eğitim hayatımın ilk adımlarında beni cesaretlendiren, bana inanan, ayrımcılıktan koruyan ilkokul öğretmenim Brigitte Schwarzkopf'a ise özel olarak teşekkür etmek isterim. Bir gurbetçi çocuğu olarak attığım ilk adımlarda bana verdiği güven ve motivasyon paha biçilemezdir. Eğitim hayatım boyunca en büyük desteği şüphesiz ailemden gördüm. Liseden itibaren onlardan uzakta olma pahasına zamanımı vakfettiğim bu yolda, maddi ve manevi olarak her zaman yanımda oldular. Dualarını üzerimde daima hissettiğim kıymetli annem Gülhan Bektaş ve babam Yusuf Bektaş'a; motivasyon kaynağım olan ablam Betül Aykaş'a, her zaman yüzümde tebessüm oluşturan kardeşim Yunus Bektaş'a ve bana teyze olmayı tattıran kıymetli yeğenim Ayliz Aykaş'a kalbî şükranlarımı sunarım.

Augustdorf, 2026

Meryem BEKTAŞ

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ V
KISALTMALAR XI

GİRİŞ

I. Konunun Takdimi, Önemi ve Sınırları 1
II. Kaynaklar ve Yöntem 6
III. Konuyla İlgili Yapılmış Çalışmalar 9
IV. Modern Hukukta Cinsel Şiddetin Mahiyeti 14
V. Cinsel Şiddetin Tarihçesi 22
A. Mezopotamya 24
B. Roma Hukuku 30
C. Semavî Dinler 35
1. Yahudilik 35
2. Hristiyanlık 39
D. İslâm Öncesi Arap Toplumu 40

BİRİNCİ BÖLÜM
FIKIH DOKTRİNİNDE CİNSELLİK VE CİNSEL ŞİDDET

1.1. İslâm Düşünce Geleneğinde Cinsellik 47
1.2. Fıkıh Teorisinde Cinsellik 55
1.2.1. Milk Olarak Meşru Cinsellik 55
1.2.1.1. Milk-i Nikâh 56
1.2.1.2. Milk-i Yemîn 66

1.2.2. Gayrimeşru Cinsellik 70
1.2.2.1. Zina 70
1.2.2.2. Livâta 74
1.2.2.3. Küçüklerle Cinsel Birliktelik 84
1.2.2.4. Şüpheli Cinsel Birliktelikler 88
1.2.2.5. Cinsel Birleşme İçermeyen İhlaller 90
1.3. Fıkıh Teorisinde Cinsel Şiddet 92
1.3.1. Cinsel Şiddet Eyleminin Tanımı ve Sınırları 92
1.3.2. Cinsel Şiddetin Temel Kavramları 94
1.3.2.1. İkrah ve Zaruret 96
1.3.2.2. Gasp 98
1.3.3. Cinsel Dokunulmazlığın İlkeleri: İsmet ve Makāsıd 102
1.4. Sedd-i Zerâi‘ Bağlamında Gayrimeşru Cinsellik Önlemleri 104
1.5. Allah Hakkı- Kul Hakkı Bağlamında Cinsel Şiddet 106

İKİNCİ BÖLÜM
OSMANLI CEZA HUKUKUNDA CİNSEL ŞİDDET

2.1. Osmanlı Ceza Hukukunun Temel Mekanizmaları 115
2.1.1. Şer‘î Hukuk-Örfî Hukuk Dengesi 115
2.1.2. Cinsel Şiddet Cezaları Olarak Siyâset ve Tazir 119
2.2. Osmanlı Ceza Hukukunun Bilgi Kaynaklarında Cinsel Şiddet 127
2.2.1. Kanunnameler 128
2.2.2. Fetva Literatürü 145
2.2.2.1. Fetvanın Osmanlı Ceza Hukukundaki İşlevi 145
2.2.2.2. Cinsel Şiddet Suçlarının Tasnifi 154
2.2.2.2.1. Erkek Mağdurlara Yönelik Cinsel Şiddet 157
2.2.2.2.1.1. Cebren Livâta 157
2.2.2.2.1.2. Diğer Suçlar 163
2.2.2.2.2. Kadın Mağdurlara Yönelik Cinsel Şiddet 166
2.2.2.2.2.1. Cebren Livâta 166
2.2.2.2.2.2. Cebren Zina 169

2.2.2.2.2.3. Kandırarak Kaçırma 172
2.2.2.2.2.4. Yanıltarak Evlendirme 176
2.2.2.2.2.5. Fahiş Fiiller 180
2.2.3. Şer'iyye Sicilleri 183
2.2.3.1. Tecavüz Kastı ve Tecavüz 186
2.2.3.2. Livâta Kastı ve Livâta 194
2.2.3.3. Hafif Cinsel Şiddet 197
2.2.4. Diğer Bilgi Kaynakları 201
2.2.4.1. Mühimme Defterleri 201
2.2.4.2. Kalebend Defterleri 206
2.2.4.3. Bir Hutbe, bir Risale: Livâta 211
2.2.4.4. Diğer Osmanlı Arşivi Belgeleri 217
SONUÇ 223
BİBLİYOGRAFYA 233

KISALTMALAR

Kısaltma	Bibliyografik Bilgi
alm.	Almanca
ar.	Arapça
bkz.	bakınız
bs.	baskı
c.	cilt
çev.	çeviren
DİA	Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi
der.	derleyen
dp.	dipnot
ed.	Editör
e.t.	erişim tarihi
haz.	hazırlayan
ing.	İngilizce
KŞS	Konya Şer'iyye Sicilleri
lat.	Latince
md.	madde
müs.	müstensih
s.	sayfa
StGB	Strafgesetzbuch
StrÄndGB	Strafrechtsänderungsgesetz
thk.	tahkik eden
trc.	tercüme eden
TCK	Türk Ceza Kanunu
TDV	Türkiye Diyanet Vakfı
t.y.	tarih yok
vd.	ve devamı
vr.	varak